

У січні 1926 р. в Харкові відбулися установчі збори Всеукраїнської наукової асоціації сходознавства (ВУНАС). Це було перше на Радянській Україні творче об'єднання істориків, економістів, мистецтвознавців, етнографів, філологів, літераторів, які займалися вивченням історії, культури та побуту народів Сходу.

Новостворена наукова сходознавча організація вже на початку своєї діяльності підкреслювала, що вона розуміє сходознавство як активну творчу силу, яку слід використати в інтересах трудящих Радянської країни. До її програми були внесені такі пункти: 1) наукові дослідження; 2) підготовка кваліфікованих кадрів сходознавців; 3) популяризація сходознавства; 4) видання сходознавчої літератури; 5) наукові та культурні зв'язки зі Сходом, наукові зв'язки з радянськими та зарубіжними сходознавчими організаціями¹.

Виконувати четвертий пункт програми, в якому передбачалась видавнича діяльність, виявилось справою нелегкою. Труднощі полягали в тому, що у громадської організації, якою була Асоціація, бракувало коштів для створення власної поліграфічної бази і широкого розгортання друку. В перший рік Наркомос виділив для цієї мети 1600 крб., які лімітували видавничу діяльність.

У звіті Асоціації за перший рік говорилось, що вдалося за цей час видати № 1, 2-3 «Бюлетеня ВУНАС» і підготувати до друку четвертий². «Бюлетень», завдання якого полягало в тому, щоб пропагувати діяльність Асоціації, виходив, як видно, дуже нерегулярно. До того ж друкували його на склографі тиражем 100 примірників, що не могло задовольнити попиту на сходознавчу літературу навіть в межах членів Асоціації. Обсяг «Бюлетеня» був невеликий і не завжди однаковий (№ 1 — 40 стор., № 2-3—72 стор., № 4-5 — 84 стор.³, а це не давало можливості

¹ Всеукраїнська наукова асоціація сходознавства, 1926—1929. Харків, 1929, стор. 4.

² Всеукраїнская научная ассоциация востоковедения и ее деятельность за 1926 год (окремі відбитки з журналу «Східний світ», 1927, № 1. Харків, стор. 10).

³ «Бюлетень» став зараз бібліографічною рідкістю і його нема навіть у фондах ЦНБ АН УРСР та в бібліотеках Харкова. Частково про нього є матеріали в ЦНБ АН УРСР (відділ рукописів, фонд ВУНАС Х-22637, стор. 3.

публікувати в ньому великі наукові статті. Крім «Бюлетеня», в перший рік вийшла ще книга академіка В. Ф. Левицького «Очерки истории хозяйственного быта народов Древнего Востока». На цьому Асоціація свою видавничу діяльність закінчила.

Серед документів в архіві ВУНАС часто зустрічаються листи, резолюції, протоколи засідань наукових відділів, в яких ставиться питання про видання спеціального українського сходознавчого журналу¹.

Атори листів до правління ВУНАС скаржилися, що ніде публікувати наукові праці. На засіданнях секцій відділів науковці підкреслювали, що відсутність журналу позбавляє їх одного з ефективних засобів популяризації історії Сходу — друкованої пропаганди. В листуванні правління з філіалами ВУНАС в Києві та Одесі висловлювалась надія, що Асоціація незабаром зможе розпочати своє періодичне видання. Але, незважаючи на всі зусилля громадськості, журнал, що став періодичним друкованим органом Асоціації, почав виходити наприкінці 1927 р.

Спочатку передбачалося, що журнал під назвою «Східний світ» виходитиме один раз на два місяці. Та оскільки в редакції не було постійних штатів, а всю роботу по збиранню і редактуванню матеріалів проводило правління Асоціації, періодичність його видання порушувалась.

«Східний світ», за винятком першого номера, в якому переважають матеріали російською мовою, публікував статті українською мовою. Крім того, зміст журналу подавали ще англійською мовою. В № 2, 3-4 майже після кожної статті йде резюме російською мовою, а в № 5 — англійською, французькою та німецькою мовами. Журнал добре ілюстрований, має кольорові вклейки. Його тираж становив 1000 примірників.

Перед тим, як перейти до розгляду матеріалів, опублікованих в «Східному світі», слід зауважити, що радянська історіографія досі не приділяла журналу належної уваги. Щоправда, в ряді загальносоюзних і українських республіканських видань останнього часу з'явилися посилання на нього². В «Антології літератур Сходу» проф. А. П. Ковалівський у вступній статті, присвяченій вивченню сходознавства на Україні, зупиняється на характеристичі цього видання³. Про необхідність відновлення роботи в галузі дослідження Сходу, зокрема поновлення традицій Асоціації та журналу «Східний світ», зазначав академік

дод. 2) та у вступній статті проф. А. П. Ковалівського в книзі «Антологія літератур Сходу» (вид-во ХДУ, 1961).

¹ ЦНБ АН УРСР, відділ рукописів (далі — ВР), фонди X-21663, X-21699, X-21703, X-24034.

² І. Ф. Черніков. Радянсько-турецькі відносини у 1923—1935 рр. К., 1962, стор. 106—109; УІЖ, 1952, № 2, стор. 67, 92; «Народи Азії та Африки», 1966, № 4, стор. 270—275.

³ Антологія літератур Сходу. Вид-во ХДУ, 1961, стор. 90—93.

О. І. Білецький. Він писав, що треба «продовжити на нових за-
садах цю велику, важливу роботу культурного єднання Україн-
ської РСР з країнами Близького й Далекого Сходу»¹.

У 1964 р. видавництво Харківського університету випустило
в світ систематичний покажчик до журналу за редакцією проф.
А. П. Ковалівського. Це видання стало у великій нагоді науков-
цям, оскільки «Східний світ» став бібліографічною рідкістю, і
повні його комплекти зберігаються лише в кількох бібліотеках
республіки. Можна пожалкувати з приводу того, що тираж по-
кажчика становить лише 150 примірників.

«Східний світ» групував навколо себе не лише видатних вче-
них-сходознавців, але й надавав свої сторінки початківцям, що
робили перші кроки в орієнталістиці, а згодом стали видатними
вченими. Водночас він був доступний і широкому колу читачів,
які цікавились Сходом. За тематикою статей, кількістю висвіт-
лених питань журнал дуже різноманітний, матеріал його досить
багатий, містить безліч цікавих даних, відомостей. Вони і сьо-
годні цінні як для спеціалістів-сходознавців, так і для історіо-
графів.

Попередник журналу «Бюлетень» мав п'ять розділів: 1) еко-
номіка, політика, право; 2) історія, археологія, література;
3) доповіді та реферати; 4) хроніка сходознавства; 5) бібліо-
графія. Зміст «Східного світу» за розділами істотно не відріз-
нявся від «Бюлетеня». Але розділи в ньому міняються місцями.
В № 2, повністю присвяченому висвітленню роботи II Всеукраїн-
ського сходознавчого з'їзду, матеріали опубліковано без певного
поділу; в № 3 з'являється розділ «Нотатки». Протягом всього
періоду видання «Східного світу» в ньому велося від 4-х до 6-и
розділів.

За характером викладу матеріал, опублікований в журналі,
ділиться на статті найрізноманітнішої тематики, замітки, пові-
домлення, рецензії, тези, переклади з інших мов, огляди літера-
тури, інформації, звіти про роботу сходознавчих організацій то-
що. Всього за 1927—1931 рр. журнал опублікував 415 різнома-
нітних матеріалів. У «Східному світі» виступило 180 авторів².
Кілька матеріалів, здебільшого інформаційного характеру, і ре-
цензій підписано лише початковими літерами. Авторство таких
публікацій встановити важко. Підрахунки показують, що 94 ав-
тори виступили в журналі лише один раз, 37 — двічі, 21 — три-
чі, 11 — чотири рази, 5 — п'ять разів, 2 — шість, 3 — сім, 1 — ві-
сім, 2 — одинадцять, 2 — тринадцять і 1 — шістнадцять разів.
Отже, майже половина авторів була постійними кореспондентами
журналу. Всі разом вони написали 308 статей, що становить
74% загальної кількості надрукованого. Постійність автури

¹ «Радянське літературознавство», 1957, № 1, стор. 14.

² Сюди входять і перекладачі.

свідчить про те, що сходознавці України згуртувалися навколо свого періодичного видання, вбачаючи в ньому орган, який став осередком розвитку орієнталістики в республіці, давав можливість обмінюватись думками, знайомитися з сходознавчою зарубіжною літературою тощо. Досить часто до журналу писали люди з великою ерудицією і високим науковим авторитетом. Це сприяло зростанню рівня наукових публікацій, визначенню певного напрямку в розвитку сходознавства.

На думку автора цієї статті, всі матеріали журналу краще розглядати не за рубриками, як вони подавалися в журналі, і не за літературною формою їх написання. В основу дослідження доцільніше покласти географічний принцип, тобто об'єднати публікації, присвячені певним країнам зарубіжного Сходу або ж республікам СРСР, в окремі групи.

Матеріали про діяльність сходознавчих організацій України здебільшого публікувались у хроніці журналу. Їх всього 29. Вже в № 1 друкується доповідь В. Бартольда на засіданні Одеського філіалу ВУНАС; там же подано звіт про роботу ВУНАС за 1926 р., висвітлено структуру організації, зв'язки Асоціації з науковими установами СРСР тощо. Звіти правління ВУНАС опубліковано в № 2, 3, 6 за 1928 р. і № 1-2, 3 (9) за 1929 р. Багато місця в хроніці відведено підготовці і проведенню I та II Всеукраїнських з'їздів ВУНАС. Крім того, хроніка висвітлювала діяльність Українського науково-дослідного інституту сходознавства, сповіщала про наукові досягнення в галузі вивчення Стародавнього Сходу.

Окрему групу матеріалів становлять статті, присвячені завданню та діяльності Української східної торговельної палати. Вони містять ряд цінних відомостей історико-етнографічного характеру і заслуговують на детальний розгляд.

Історичним зв'язкам України зі Сходом, життю українських переселенців на Сході, а також східним народам, які в давнину перебували або зараз живуть на території України, їх культурі, етнографічним особливостям журнал присвятив 48 матеріалів. Серед них на особливу увагу заслуговують наукові статті М. Горбаня «Оргати й ренжинери 1753 р.»—про наймитів України, які працювали в Криму (1928, № 3-4, стор. 310—314), та «Архів коша Запорізької Січі як джерело до історії татаро-турецько-українських взаємин» (1930, № 6 (15), стор. 232—236). Статті О. Грушевського присвячені торгівлі України з Близьким Сходом (1929, № 1-2, стор. 171—187; 1930, № 10-11, стор. 77—132).

В. Дубровський, який в журналі найчастіше виступає як рецензент, написав цікаву статтю «Україна й Близький Схід в історичних взаєминах», висвітливши в ній часи передісторичні, татарську навалу, зв'язки Туреччини і України, період гетьманщини (1928, № 2, стор. 147—158). Проф. В. Пархоменко

опублікував у №1-2 за 1929 р. невеликі нотатки до питань про татаро-козацькі зв'язки XVI—XVII ст. Про татарську старовину Придністров'я написав і проф. Ф. Петрунь (1928, № 6, стор. 155—175), що вже виступав у тому році з статтею про ханські ярлики на українській землі (№ 2, стор. 170—185). Праці Ф. Петруня порушують цікаві проблеми, зокрема питання матеріальної культури тюркських мешканців українських степів. Вони мають багато виносів, що свідчить про неабиякий матеріал, використаний дослідником.

Кілька матеріалів розповідають про життя і побут маріупольських греків. Це звіт експедиції ВУНАС (1928, № 5, стор. 258—260), дослідження А. Ковалівського про підземні сховища зерна (1928, № 6, стор. 261—264), про літературну творчість греків (1928, № 3-4, стор. 229—246).

67 матеріалів присвячує журнал народам Кавказу та Закавказзя. Серед них слід відзначити статтю Н. Апухтіної та В. Апухтіна «Громадянська війна в горах Кавказу» (1928, № 3-4, стор. 216—222), що висвітлює події періоду Лютневої та Жовтневої революцій на Кавказі; Ладиженського — про аграрні стосунки кавказьких верховинців (1930, № 6, стор. 135—138) та розвідку проф. О. Потапова «Передісторичний Кавказ» (1928, № 2, стор. 222—232), що на основі своїх археологічних розкопок пише про кавказький неоліт. Розгорнуту рецензію О. Ладиженського вміщено тут на журнал «Кавказіка»¹, в якій оцінюються дослідження питань культури та історії Кавказу і Закавказзя, що ведуться за рубезем. У журналі вміщені тези доповіді Т. Івановської на II з'їзді ВУНАС — «Мистецтво кавказьких бронзових історичних блях» (1928, № 2, стор. 286). П. Лозієв знайомить читачів з книгою В. Пожидаєва «Кавказька тамга, південноруські письмена-ієрогліфи та слов'янська глаголиця» (1928, № 3-4, стор. 335—338).

Північному Кавказу присвячено в журналі 28 матеріалів, серед яких кілька рецензій — на журнал «Революция и горец» (1929, № 3), «Труды Северокавказской ассоциации научно-исследовательских институтов» (1936, № 6), на «Дагестанский сборник» № 3 (1936, № 6) і книгу проф. Чебан-заде «Заметки о языке и словесности кумыков», що вийшла торською мовою (1929, № 1-2). У статті В. Хрестановича «Гори і передгір'я як економічна проблема» (1930, № 45, стор. 155—177) йдеться про перспективи розвитку автономних країв та областей Північного Кавказу.

Журнал розповідає і про те, як радянське право бореться з відсталим побутом мусульманських горців півночі Кавказу².

¹ Виходив німецькою мовою в Лейпцигу. Про нього: «Східний світ», 1930, № 6.

² «Східний світ», 1931, № 1-2 (16-17); стор. 165—184.

Значне місце серед матеріалів займають статті з історії та культури. Так, Є. Кокієв, розповідаючи про російську колоніальну політику (1930, № 6, стор. 195—217), дає оцінку осетинському посольству 1749 р. В окремій статті він описує бойові башти і оборонні споруди в Осетії (1931, № 1-2 (16-17), стор. 185—198) і розглядає святилища Даргавської тіснини (1930, № 12, стор. 183—193).

Опису Дагестанської стіни присвячує свій виступ Є. Пахомов (1930, № 10-11, стор. 325—331). А. П. Ковалівський досліджує розписи мусульманського кладовища в Нарзан-Шагарі (Кисловодськ)¹. Цю статтю супроводжують чотири кольорові вклейки. Є в журналі і огляд літератури з питань історії матеріальної культури Північного Кавказу (1930, № 12, стор. 233—241).

Закавказзю у «Східному світі» присвячено 39 матеріалів. За тематикою вони досить різноманітні. Дві статті В. Н. Басилашвілі висвітлюють питання соціального ладу і побуту хевсурів (1929, № 3, стор. 147—166; 1930, № 6, стор. 159—179). Проф. Ю. А. Таскін написав нарис про економічне становище Сванетії (1927, № 1, стор. 209—211).

Великий інтерес становлять матеріали, присвячені грузинському мистецтву. В № 2 «Східного світу» з'явилась стаття К. А. Берладіної «Пам'ятка грузинського образотворчого гаптування XVII ст.» (стор. 205—219). Автор розповідає про цікавий зразок гаптування, що зберігався в монастирі Гелати, — грузинську плащаницю.

У 1931 р. в Харкові було відкрито виставку творів грузинського художника Ніко Піросманішвілі. Розповідаючи про цю подію в культурному житті України, журнал високо оцінив мистецтво художника².

Привертає увагу публікація В. Худачова про походження вірмен, в якій автор намагається розв'язати одне із складних питань вірменської історіографії (1930, № 10-11, стор. 305—328). В журналі є статті про сучасну Вірменію, про її культуру та економіку³. Ряд статей присвячено вірменському мистецтву, зокрема мініатюрному малярству⁴. Проф. В. Зуммер, добрий знавець азербайджанської давнини, пише історичний огляд про мистецтво турків — азері (1928, № 6, стор. 177—192).

Слід відзначити відгук Л. Величка на книгу Фрїтйофа Нансена про Вірменію (1928, № 5), Д. Гордеева — про документи посольства князя Мишецького і дяка Ключарева в Кахетію (1928, № 3), рецензію В. Дубровського на книгу М. Кулієва «Октябрь и тюркская литература» (1931, № 1-2).

¹ «Східний світ», 1928, № 6, стор. 195—202.

² «Східний світ», 1931, № 1-2 (16-17), стор. 211—212.

³ «Східний світ», 1928, № 5, стор. 129—135.

⁴ «Східний світ», 1928, № 2, стор. 287.

Історії середньоазійських республік в журналі присвячено 30 матеріалів, вісім з яких — рецензії: на книгу археолога П. Вяткіна «Городище Афраснаб» (1923, № 5), на російсько-турецький словник (1930, № 10-11), на книгу проф. Б. Н. Денцке «Искусство Средней Азии» (1928, № 5), на видання у Франції перекладу творів Омара Хайяма (1928, № 6) тощо.

Цікаві в цьому розділі стенографічні нариси В. Білецької «В степах Казахстану» (1928, № 3-4, стор. 184—206). Дослідниця пише не лише про киргизів та казахів, а й про життя українських поселенців в Казахстані.

Велику увагу журнал приділяв історії міст Середньої Азії. Про Самарканд, Бухару і Ташкент пише М. Вязьмітіна (1929, № 3, стор. 167—190), Б. Засинкін розповідає про пам'ятники Касана й Софіт-Буляна (1929, № 3, стор. 183—194), П. Корнілов — про Узгент і його пам'ятники (1930, № 6, стор. 223—232). Стаття М. Масона «Сторінка нерозкритих злочинів щодо культурної спадщини минулого» (1930, № 12, стор. 227—233) подає історичну довідку про те, як по-варварському ставились до мистецтва Середньої Азії європейці, вивозячи з її території шедеври народної творчості.

Кілька статей в журналі присвячено сучасній Середній Азії. В. Крончер розповідає про громадянську війну в Туркестані (1930, № 10-11, стор. 133—148), В. Робсман — про плани розвитку Таджикистану (1930, № 12, стор. 85—110). Повідомляє журнал і про дві цікаві експедиції, влаштовані ВУНАС на Хантенгрі (1930, № 6, стор. 220—222) та до Тянь-Шаню (1930, № 12, стор. 205—225).

З історії Уралу, Сибіру та Далекого Сходу в журналі опубліковано 8 матеріалів. Серед них рецензії на журнал «Северная Азия» (1927, № 1; 1928, № 5) та книгу Ш. Танєєва «Основные этапы в истории национального движения Советской Башкирии» (1930, № 6).

Про Татарську АРСР, її історію та літературу «Східний світ» надрукував 5 матеріалів. Вони торкаються вивчення пам'яток матеріальної культури Татарії (1928, № 3), розповідають про історію її періодичної преси з 1905 по 1925 р. (1928, № 3-4) та національний театр (1928, № 5).

Досить широко в журналі представлено закордонний Схід. Про арабський Схід тут вміщено рецензії на книги: В. А. Гурко-Кряжич «Арабский Восток» (1927, № 1), П. К. Жузе «К вопросу о научной терминологии у современных арабов» (1930, № 6), на збірник АН УРСР «Історія освіти у арабів» (1929, № 1-2), книгу Т. Кезми про елементарні основи граматики арабської мови (1929, № 1-2). Хроніка висвітлює події в таких країнах, як Сирія, Єгипет, Марокко, Трансїорданія, Тріполітанія, Ірак (1930, № 12).

Серед публікацій, присвячених окремим країнам Азії, Афганістану відведено 8 матеріалів. Друкуються статті: Л. Величка — «Державний переворот в Афганістані» (1930, № 10-11, стор. 63—76), О. Гладстерна — «Про афганську проблему з міжнародного погляду» (1929, № 1—2, стор. 35—83), Б. Козельського — «Внутрішня політика Надір-хана» (1931, № 1-2, стор. 119—135) та Л. Цукермана «Аграрне питання в Північному Афганістані» (1930, № 12, стор. 55—65). Тут же рецензії на книги І. М. Рейснера «Незалежний Афганістан» (1929, № 3) та П. Величка «Афганістан у боротьбі за визволення» (1929, № 3).

Про Індію в журналі подано 15 матеріалів. Це здебільшого статті про тогочасну Індію: А. Дегача — «Економіка сучасної Індії» (1927, № 1, стор. 222—225), Б. Козельського — «Британсько-індійські взаємини» та «Робітничий і профспілковий рух в Індії» (1929, № 1-2, стор. 15—34; 1930, № 6, стор. 17—34), в яких говориться про фази британського панування в Індії, повоєнні взаємини імперії з колонією, про національно-визвольний та страйковий рух, чергові завдання робітничого руху тощо. А. Мухарджа виступає з статтями «Селянський рух в Індії» та «Сучасний розвиток індійського національно-визвольного руху» (1930, № 4-5, стор. 3—24; 1930, № 12, стор. 3—38). Друкуються оригінальні переклади, вперше здійснені українською мовою з санскриту, вірші Р. Тагора в перекладі з бенгальської.

Індокитай, Індонезія, Ірак, Йемен, Корея, Сирія та деякі інші країни в «Східному світі» представлені одним-двома матеріалами. Так, В. Данцінг досліджує питання про повстання в Індокитаї (1930, № 12, стор. 39—53), І. Білякевич пише про економічний стан сучасного Іраку (1929, № 3, стор. 51—68), Ф. Бахтинський розглядає корейські пісні (1929, № 1-2, стор. 331—336). Монголії присвячено кілька статей: О. Гладстерна — «Монгольська політика Тимчасового уряду» (1928, № 5) та «1917 р. в Монголії» (1927, № 1), О. Букинштейна — про кооперацію в Монголії (1930, № 4-5) та ін.

В журналі 12 матеріалів присвячено Персії (Ірану), 40 — Китаю, 37 — Туреччині, 11 — Японії. Щодо Персії, то тут, в основному, друкувалися статті на економічні теми. Серед них дві — А. Добровольського (1929, № 1-2, 3), нотатки Є. Ребрик про грошовий обіг в країні (1931, № 1-2, стор. 66—79), матеріали Л. Цукермана про торгівлю Ірану з СРСР (1927, № 1, стор. 79—85).

Китайська проблема в часи виходу «Східного світу» була досить актуальною, тому не випадково сторінки всіх періодичних видань заповнені найрізноманітнішими статтями про Китай. Насамперед журнал знайомив своїх читачів з найновішою літературою про Китай, друкував розгорнуті рецензії на нові книги. Значну кількість статей присвячено сільському господарству

Китаю, зокрема хліборобству і земельним володінням в Сінцзяні (1930, № 4-5, стор. 67—92), штучному зрошенню (1930, № 6, стор. 35—48). Журнал розглядає торгівлю Китаю (1928, № 5, стор. 60—80), його вугільні ресурси (1928, № 5), подає дослідження про китайську революцію та її рушійні сили (1927, № 1, стор. 5—25). Дві статті присвячені китайській мові (1928, № 5, стор. 216—223) та новій методиці класифікації ієрогліфів (1928, № 3-4, стор. 223—228). Як видно з наведеного переліку, в журналі бідно представлено стародавню історію Китаю, його культуру, народний побут, мистецтво.

Матеріали, що стосуються Туреччини, дещо різноманітніші. Спеціаліст з турецької історії Л. Величко виступив у журналі з дослідженням про національний склад Туреччини за даними перепису 1927 р. (1930, № 10-11, стор. 245—299). Він подає цікаві таблиці (1930, № 12, стор. 272—279), що давали пояснення ряду питань демографії цієї країни. Крім того, Л. Величку належать статті про кемалістську політику незалежності (1930, № 6, стор. 49—90), про реакцію та опозицію в Туреччині (1928, № 6, стор. 21—40), рушійні сили турецької економіки (1928, № 2, стор. 142—143). Даючи оцінку книзі Мустафи Кемалю «Путь новой Турции» (1930, № 10-11), Л. Величко пише про перші кроки національно-визвольного руху.

Економічному розвитку Туреччини, її господарству присвячено кілька статей, зокрема «Експорт Туреччини в зв'язку зі станом її народного господарства та перспективної торгівлі з Україною» (1928, № 2, стор. 79—92), «П'ятиріччя Турецької республіки» (1928, № 6, стор. 21—40), «Рибальство біля турецького узбережжя в загальній системі чорноморського господарства» (1928, № 2, стор. 94—103), «Зернове господарство Туреччини та проблема радянсько-турецької хлібної торгівлі» (1929, № 1-2, стор. 121—147). Розповідав журнал і про політичні та економічні зв'язки України та Туреччини (1929, № 1-2 стор. 7—11). Висвітлюються питання нового алфавіту та граматики турецької мови (1929, № 1-2, стор. 399—401), турецькі відгуки на українську культуру (1929, № 1-2).

Матеріали про Японію представлені в журналі рецензіями: на політико-економічний нарис Г. Гастьева про цю країну (1930, № 4-5), на книжку про народну творчість Японії (1928, № 6) тощо. Невеликі за обсягом статті присвячені нафтовій проблемі в Японії (1929, № 3, стор. 81—94) та аграрному питанню (1927, № 1, стор. 192—197).

В журналі «Східний світ» опубліковано 9 матеріалів, що стосуються Африки. Африканській тематиці присвячено загальні матеріали, що стосуються епосу Західного Судану (1928, № 2, стор. 270—283), нових відкриттів в галузі африканської культури (1927, № 1). Статті «Криза в Єгипті» (1931, № 1-2, стор. 41—57) та «Англо-єгипетські взаємини» (1930, № 4-5, стор. 25—

44) неначе продовжують одна одну, розповідаючи про складність економіки Єгипту.

Роблячи загальний підсумок щодо матеріалів, опублікованих «Східним світом», слід відзначити, що більшість з них порушувала певні питання вперше в історії. А це давало поштовх до вивчення та дослідження багатьох наукових проблем.

М. Ф. Дмитриєнко

ЖУРНАЛ «СХІДНИЙ СВІТ» (1927—1931)

(Историографический обзор)

Резюме

Среди исторических периодических изданий журнала «Східний світ» принадлежит особое место в развитии украинской советской ориенталистики. Выходил он на протяжении пяти лет. За это время было издано 12 номеров журнала, материалы которого еще и сегодня представляют интерес не только для историографов, но и специалистов по отдельным проблемам. Вокруг него сгруппировались специалисты-востоковеды, положившие начало школе украинских советских ориенталистов. Большинство из них были активными членами Всеукраинской научной ассоциации востоковедения (ВУНАВ). Всего в журнале за годы издания опубликовано 415 различных материалов 180 авторов.

Публикации журнала посвящены как истории, искусству, этнографии стран зарубежного Востока, так и Советскому Востоку.